

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหาทางวิจัย

สำนักงานอัยการสูงสุด เป็นองค์กรที่มีภาระหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมของประเทศ จำเป็นต้องพัฒนาความรู้ขององค์กรให้ก้าวไปสู่ระดับ “องค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ” เพื่อให้ปฏิบัติราชการอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็วและเป็นธรรม โดยพนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ในการอำนวยความยุติธรรม รักษาผลประโยชน์ของรัฐ และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และเป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจดำเนินคดีอาญา รวมถึงการตรวจสอบและค้นคว้าหาความจริงในคดีความ

สำนักงานอัยการสูงสุดจึงได้กำหนดแผนแม่บทการจัดการความรู้สำนักงานอัยการสูงสุด แผนยุทธศาสตร์การจัดการความรู้ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2552-2556) กำหนดให้สร้างองค์ความรู้ให้ครอบคลุมภารกิจขององค์กรทั้ง 4 ด้าน คือ การอำนวยความยุติธรรมทางอาญา การรักษาผลประโยชน์ของรัฐ การคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน การพัฒนาองค์กรและบุคลากร โดยกำหนดบัญชีองค์ความรู้ขึ้นตามภารกิจหลักตามพันธกิจของสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อเป็นกรอบแนวทาง ในการสร้างและรวบรวมองค์ความรู้หลักและองค์ความรู้สนับสนุน ออกเป็น 100 หัวข้อองค์ความรู้ และเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 มาตรา 11 ได้บัญญัติให้ “ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ด้านต่างๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเหมาะสมต่อสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์ และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน” ซึ่งสำนักงานอัยการสูงสุดได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ว่า “สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นสถาบันมาตรฐานระดับสากลในการอำนวยความยุติธรรม การรักษาผลประโยชน์ของรัฐ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพของประชาชน เพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม”

งานชั้นสูตรพลิกศพ งานไต่สวนการตาย และงานสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรม เป็นหัวข้อองค์ความรู้ที่ 31 ใน 100 องค์ความรู้ อันเป็นภารกิจด้านอำนวยการความยุติธรรมทางอาญา ซึ่งเป็นงานที่พนักงานอัยการต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้น โดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ โดยได้กำหนดตัวบุคคลและคุณสมบัติของบุคคลในหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องไว้ และต้องปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมายให้ครบถ้วน ซึ่งแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาทั่วไป หากไม่เข้าใจในเนื้อหาของงานแล้ว จะทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากพนักงานอัยการผู้ปฏิบัติงานมีปริมาณงานประจำที่อยู่ในความรับผิดชอบจำนวนมาก และติดขัดกับงานประจำ จึงไม่มีเวลาที่จะเรียนรู้ ศึกษา หรือเข้ารับการฝึกอบรมการปฏิบัติงานดังกล่าว ทำให้ขาดความรู้และทักษะในขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เป็นปัจจุบัน และยังขาดข้อมูลสารสนเทศที่จะค้นคว้าได้ ทำให้เกิดความผิดพลาดในขั้นตอนในการปฏิบัติงานไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และไม่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกันในการทำงานดังกล่าว จากสภาพปัญหาของงาน บุคลากรและเทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าวแล้ว จึงมีความจำเป็นต้องแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น หากไม่ดำเนินการแก้ไขจะทำให้การปฏิบัติงานของพนักงานอัยการขาดประสิทธิภาพในการทำงาน ส่งผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม ประชาชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับความเสียหาย

การจัดการองค์ความรู้ของงานวิจัยดังกล่าว เป็นการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติ และเทคนิคการดำเนินคดี ที่มีอยู่ในองค์กรซึ่งกระจัดกระจายในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) และเอกสาร (Explicit Knowledge) มาจัดการความรู้ โดยสร้างให้เป็นระบบการจัดการความรู้ (Knowledge Management System : KMS) ซึ่งเป็นภารกิจที่สำคัญ เพื่อให้บุคลากรในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้และสามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวมาใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์ และสามารถนำมาพัฒนาตนเองให้รู้และปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์แก่องค์กรในการพัฒนาการทำงานให้รวดเร็วยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการค้นคว้า

1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของในงานชั้นสูตรพลิกศพ งานไต่สวนการตาย และงานสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรม สำหรับพนักงานอัยการ โดยนำระบบการจัดการความรู้มาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา

1.2.2 เพื่อสร้างระบบการจัดการความรู้ (KMS) ในงานชั้นสูตรพลิกศพ งานไตสวนการตาย และงานสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรม สำหรับพนักงานอัยการ เพื่อเป็นช่องทางในการเรียนรู้ (E-learning)

1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษาเชิงทฤษฎีและ/หรือเชิงประยุกต์

1.3.1 เพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานการชันสูตรพลิกศพ การไตสวนการตาย และการสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรม

1.3.2 มีระบบการจัดการความรู้ทางด้านงานชันสูตรพลิกศพ งานไตสวนการตาย และงานสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรม ในสำนักงานอัยการสูงสุด

1.3.3 มีระบบสารสนเทศ ข้อมูล เป็นมาตรฐานเดียวกันในการปฏิบัติงานด้านการชันสูตรพลิกศพ การไตสวนการตายในชั้นศาล การสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรม

1.3.4 พนักงานอัยการสามารถนำองค์ความรู้เหล่านั้นมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้ประโยชน์จากระบบการจัดการความรู้ (KMS) ดังกล่าว

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

1.4.1 หัวข้อความรู้
ระบบการจัดการความรู้เพื่องานชันสูตรพลิกศพ งานไตสวนการตาย งานสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรม สำหรับพนักงานอัยการ

1.4.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในการเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ การไตสวนการตายในชั้นศาล และการเข้าร่วมสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรม จะต้องมีบุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา¹ กำหนดไว้ ประกอบด้วย

1. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
2. กระทรวงสาธารณสุข
3. กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
4. สำนักงานคดีอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด
5. ศาลยุติธรรม (ศาลอาญา)

¹ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 และมาตรา 155/1

1.4.3 บุคลากรที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานคดีอาญาเป็นองค์กร (Organization) ที่รับผิดชอบในงานภารกิจนี้ โดยมีอธิบดีอัยการ สำนักงานคดีอาญา เป็นผู้บังคับบัญชา (Manager) และเป็นผู้บริหาร (Knowledge Decision Maker) ซึ่งมีพนักงานอัยการในสำนักงานคดีอาญา ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ (Knowledge Provider) และพนักงานอัยการผู้ปฏิบัติงาน (Knowledge Workers)

ส่วนบุคลากรของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องตามกฎหมาย ได้แก่ พนักงานสอบสวน แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ พนักงานฝ่ายปกครอง

1.4.4 การกิจ/งาน

งานชั้นสูงตรพลิกศพ งานไต่สวนการตาย และงานสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรม เป็นภารกิจด้านอำนวยความยุติธรรมทางอาญา ซึ่งงานดังกล่าวอยู่ในอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา² ดังนั้น บทบาทของพนักงานอัยการ ในกระบวนการร่วมชั้นสูงตรพลิกศพกับบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องในคดีที่มีความตายเกิดขึ้น โดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายอยู่ในระหว่างความคุ้มครองของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือคดีวิสามัญฆาตกรรม การเข้าร่วมทำสำนวนคดีชั้นสูงตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวน การยื่นคำร้องขอไต่สวนการตายในชั้นศาล และการร่วมสอบสวนคดีวิสามัญฆาตกรรม แม้กระทั่งสำนวนคดีการตายโดยผิดธรรมชาติก็ตาม พนักงานอัยการต้องปฏิบัติให้ครบถ้วนถูกต้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา³ และระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547⁴ (Task Knowledge) เพื่อมิให้เกิดความผิดพลาดในขั้นตอนการปฏิบัติงานและการดำเนินคดีในชั้นศาล อันจะส่งผลให้ศาลมีคำสั่งไม่รับคำร้องการไต่สวนการตายของพนักงานอัยการ หรือมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นนอกเหนือจากตามคำร้องขอเมื่อได้มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นศาลแล้ว (Productivity) และมีผลต่อการคุ้มครองสิทธิของประชาชนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตายที่ไม่ได้ความเป็นธรรม ด้วยเหตุนี้ พนักงานอัยการผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความรู้ และทักษะในการทำงานตามขั้นตอนของกฎหมายที่กำหนดไว้

ดังนั้น จึงต้องมีการศึกษาปัญหาขั้นตอนการทำงานและข้อผิดพลาดในงานภารกิจดังกล่าว ด้วยการสร้างระบบการจัดการความรู้ (Knowledge Management Systems) เพื่อจัดเก็บ

² พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 14 (1)

³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 – 156

⁴ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ข้อ 88 - 91

ข้อมูลสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้องกับงานดังกล่าวขึ้นในสำนักงานคดีอาญา เพื่อนำมาใช้แก้ไขปัญหา
และสนับสนุนการทำงานตามขั้นตอนและรูปแบบในงานดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved